

סימן ט"ו

אם מותר להשקות לנימול סם שינה לפני המילה שלא ירגיש בצער המילה.

שאלה: אחרי שהאיר ה' פניו אלינו, אודים מוצלים מאש תופת הכליה והאכדון, והוציא ממאמר-נפשנו וגופנו במגרו זרוע-רשע שהורמה להכרית שאר עמו, שמנו לבנו להוציא יקר מזולל, ילדי ישראל שנממעו בין הגוים שנמסרו להם כדי להציל את נפשם מחמת המשחית, התחלנו מיד לחפש במנזרים ובכתי יראתם אחרי צאן קדשי ישראל שמצאו שמה מחסה ומפלט לגופם, והשתדלנו להצילים מידי אנשי חסדם הגויים שהתנכלו לנפשם בהקנותם להם נמוסי דתם וכהזותם עליהם מי-טומאת השמד להשכיח מהם את מקור מחצבתם.

בקרנו בכתי יתומים של גויים וכדקנו שם בדיקה מעולה אם יש בהם מילדי העברים, לא פסחנו גם על בתים פרטיים של גויים שלפי השמועה נמצאו בהם תינוקות שנשבו, שהגויים אמצו אותם להם כבנים, והודות לשוכן מעונה הצלחנו בעבודה קדושה זו, וברוב עמל ויגיעה, ביסורים ומסירות נפש עלה בידינו לאסוף כעמיר גורנה שרידי בני עמנו הצעירים שהיו נתונים בשביה ולהחזירם לעמם ולדת אבותיהם.

אולם דא עקא, גם לאחר שכבר הצלחנו להצילם נתקלנו במכשולים ומעצורים שונים שעכבו על-ידינו מלגמור מצוה-רבה זו, כי רבים מן הילדים האלה לא באו בכריתו של אברהם אבינו ע"ה, כי תוריהם בכונה נמנעו מלהחתימם באות ברית קודש בחשבם כי כהיותם בלתי נמולים יקל עליהם להציל את חייתם, והילדים האלה מפאת גדלם בשנים וגילם, קשה היה עליהם לסבול את כאבי המילה, מלבד היותם חלושי גוף בגלל העוני והמחסור שעברו עליהם.

אבל אנו לא חסכנו שדולים ופתויים, ועשינו כמצווה עלינו בתורתנו. הקדושה, התגברנו על כל המניעים והמכשולים שעמדו על דרכנו והכנסנו אותם בכרית כדין וכדת בגוללנו מהם את חרפת ערלתם ואמרנו להם: בדמיך חיי, חיי קדושה וטהרה, חיי זרע קודש בם בחר אל לסגולתו.

אולם בין הילדים האלה היה אחד כבן עשר שבשום אופן לא הסכים שימולו אותו אלא אם כן יובטח לו שלא יהיה לו מזה כאב ויסורים, ואז עלתה לפני השאלה אם מותר להשקותו סם שינה כדי שישן בשעת המילה ולא ירגיש שום צער וכאב, כדרך שעושים הרופאים בשעת נתוחיהם.

תשובה: את שאהבה נפשי מצאתי לאחר העיון, והוא בספר שו"ת מערכי לב להגאב"ד דקישנוב מוהרי"ל צירלסאהן זצ"ל, עיי"ש שדן בילד בן חמש שלא נימול, וכעת עומדים למולו, אם מותר להזריק באבר על ידי זריקה סם כדי שהנימול לא ירגיש בצער המילה, כמו שעושים הרופאים בשעת עקירת שן שמזריקים לתוך החניכיים סם ומיישנים על ידי כך את עצבי ההרגשה, עיי"ש שהעלה שאין שום יסוד בתורה שמתנאי המילה הוא שיש להסב ולגרום לנימול צער וכאב בשעת המילה, ולכן דעתו היא שם שמותר ליישן את אבר המילה לפני המילה כדי שלא ירגיש הנימול בצער המילה.

ולפי זה פשוט דמותר גם להשקות את הנימול סם של שינה כדי שלא ירגיש צער ויסורים בשעת המילה, דבודאי אין שום סברא לחלק בין אם מישנים רק את אבר המילה לפני המילה כדי למנוע את צער המילה או שמישנים אותו לגמרי לפני המילה על ידי סם.

אמנם בשו"ת אמרי יושר ח"ב סימן ק"א העלה להיפך מזה, עיי"ש שהוא דן בגר שבא להתגייר אם מותר לישנו על ידי סם בכדי שלא ירגיש בצער המילה, עיי"ש שהוכיח שבימי חז"ל כבר ידעו להשתמש בסם בכדי למנוע כאב ויסורים כמו שמשמע פשטות הסוגיא בקידושין דף כ"א ע"ב לענין רציעת עבד עברי, דשם איתא: ר' יוסי דריש ריבוי ומיעוט ולקחת ריבה מרצע מיעט באזנו ובדלת חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל

מאי רבי כל מילי מאי מיפט סם, ע"כ, הרי לנו בהדיא, שידעו בימיהם להשתמש בסם.

וכן מוכח מסוגיא דבבא קמא דף פ"ה ע"א, דגרסינן שם: צער במקום נוק היכי שיימינן אמר אבוה דשמואל אומדין וכו' אלא אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו המוכתב למלכות בין סם לסיף, ופירש רש"י שם בין סם לסיף, ידו המוכתב למלך לקוצצה בסם שאין שם צער כלל כמה רוצה ליטול לקוצצה בסיף, ע"כ.

וראיה זו היא באמת ראייה מוכרחת כי מההיא דקידושין אין ראייה שהמדובר הוא בסם המונע כאב, שהרי יתכן לומר שהתורה באה למעט רציעת האוזן על ידי סם אף שהסם גם הוא גורם לצער וליסורים, מכל מקום מיפט תורה רציעה על ידי סם, כי יש לעשות את הנקב באוזן עבר עברי רק במרצע ולא לנוקבו בסם, ומאן יימר לן שהמדובר בקידושין הוא בסם המונע כאב, אכן מההיא דבבא קמא מוכח הדבר בהדיא שבימיהם היה ידוע ענין הזרקת סם המונע כאב ויסורים.

ואם כן באמת קשה אמאי לא הזכיר בחז"ל ענין סם המונע כאב ויסורים לענין מצות מילה, ומוכרח מזה שאחד מתנאי דיני המילה הוא שהמילה תהיה מלווה כאב וצער בשביל הנימול, ולכן מן הדין אין להשתמש בסם המונע כאב במצות מילה, בין להזריק סם באבר המילה לפני המילה כדי ליישן את עצבי הרגשת הכאב ובין להשקות את הנימול סמי שינה לפני המילה כדי שישן בשעת המילה ולא ירגיש את צער המילה.

וגם מדברי המדרש רבה, בראשית מ"ז מוכח שמתנאי דיני המילה הוא שהנימול ירגיש ביסורי כאב המילה דשם איתא: בעצם היום הזה נמול אברהם, אמר ר' אבא ב"כ הרגיש ונצטער כדי שיכפול לו הקב"ה שכרו וכו' עיי"ש, הרי לנו מפורש במדרש דאברהם אבינו ע"ה נימול באופן שהרגיש את צער המילה, ואם כן זרע ישראל בחיריו בני אברהם, הזוכרים לעולם בריתו אשר כרת את אברהם להיות מצות מילה חוק לישראל ברית עולם, בודאי גם הם צריכים לקיים את דברי הברית הזאת, ברית המילה, באותו האופן

שקיים אברהם אבינו ע"ה, היינו שירגישו את צער המילה, זהו תוכן דברי שו"ת אמרי יושר שם.

אולם האמת יורה דרכו שעם כל הוכחותיו שהביא האמרי יושר עדיין אין בהם משום הכרח כדי לומר ולהסיק מהם כפי שהוא רוצה, שמתנאי דיני המילה הוא שהנימול ירגיש ביסורי כאב המילה, כי מה שהביא מהסוגיא דקידושין לענין רציעת עבד עברי אין לזה שייכות כלל עם הדין של מילה ולא עוד אלא שאין מזה להוכיח כלל שהמדובר הוא שם בסם המונע כאב, אלא שם מיירי בסמא חריפא הנוקב ורוצע את האוזן כמו מרצע ממש וכפי שכבר הערנו לעיל במאמר המוסגר, ויש לתמוה עליו טובא מה ראה להביא ראיה זו שאינה ראיה כלל.

וגם מסוגיא דבבא קמא לא מוכח מידי לענין הך דינא דמצות מילה, דאף שאמנם צודק הוא בזה שהביא מסוגיא זו שענין סם המונע כאב ויסורים היה ידוע לחז"ל מכל מקום כל הרואה יראה שגם סוגיא זו אין לה אף צל של שייכות להך דינא דמצות מילה, דאף דבודאי שבמי חז"ל היה ידוע ענין סם המישן עצבי ההרגשה ושהיו משתמשים בסם זה כדי למנוע כאב לפי הצורך כגון בקטיעת יד או רגל, מכל מקום מנא לן להוכיח מזה שאסור להשתמש בסם כזה בשעת המילה כדי למנוע את צער המילה, ומה שלא הוזכר בחז"ל לענין מצות מילה ענין סם זה המונע כאב, אין בזה משום הוכחה כלל שאסור להשתמש בסם כזה, דלא ראינו איגה ראיה, דהרי איכא למימר דחז"ל לא הזכירו זאת, משום דהוי מילתא דפשיטא דמותר, דמהיכי תיתי לן לאסור להשתמש בסם כזה בשעת המילה.

ומה שהביא מדברי המדרש רבה, גם זה אינו כלום, שהרי דברי המדרש מפורשים הם דכל ענין הצער שאברהם אבינו ע"ה «הרגיש ונצטער» היה «כדי שיכפול לו הקב"ה שכרו», ואם כן איך אפשר להוכיח מכאן שמתנאי דיני המילה הוא שהמילה תהא רק באופן של הרגשת צער וכאב המילה, אתמהא.

וגם בספר חלקת יואב (אוהל מועד א' ז') ראיתי שהעלה שעיקר המצוה היא שיהא נימול אף שהוא נימול בלי יסורים וכאב, וכן ראיתי בשו"ת